

Confederatie Bouw maakt SWOT-analyse van de restauratiesector

**Investeren in erfgoed heeft een
belangrijk hefboomeffect**

Eric Van Hove, publicatiemedewerker

De Brugse industriezone Pathoekeweg. Op nummer 34, voorheen ooit een verffabriek, huist de vzw Eucora, een Europees centrum voor opleidingen restauratie en kunstambachten. Midden een decor van lijstwerk en vakwerk wacht een trio mij op: **Gerrit De Goignies** is directeur Communicatie van de Vlaamse Confederatie Bouw, **Ulrike Masson** projectmedewerker van de vzw Erfgoedacademie en **Patrick Vanlerberghe** restauratieaannemer (A2Z renovatie bvba) en voorzitter van de vzw Eucora. Samen schetsen zij een SWOT- analyse (sterkte-zwakte) van de restauratiesector. Wat zijn de troeven en kansen in West-Vlaanderen voor deze sector en waar loert het gevaar om de hoek?

Gerrit De Goignies, Vlaamse Confederatie

Bouw: "We hebben in Vlaanderen - en zeker ook in West-Vlaanderen - zeer waardevol erfgoed, mét grote uitstraling. De kustprovincie herbergt gespecialiseerde ontwerpers en aannemers en heel wat knowhow. Alleen moeten we onze kansen ook kunnen grijpen: erfgoed heeft een belangrijk hefboomeffect, met extra jobs in toerisme, horeca en shopping.

Maar we moeten met ons erfgoed ook de toekomst helpen voorbereiden: er zijn heel wat nieuwe geïnteresseerden in erfgoed, denk maar aan nieuwe kleine creatieve en ICT-gedreven bedrijfjes die héél goed gedijen in historische of industriële gebouwen en zich in zo'n milieu ook meer thuis voelen dan ergens op een nieuw ontsloten en verafgelegen industrieterrein.

Trouwens, als men de uitgangspunten van het

Beleidsplan Ruimte Vlaanderen aandachtig

doorneemt, dan is dit een trend waar we de komende jaren hoe dan ook zullen moeten op inspelen.

Op veel vlakken, trouwens: waarom zouden erfgoedgebouwen niet gebruikt kunnen worden voor huisvesting van senioren, voor mensen met een beperking, voor toeristen en studenten? We moeten af van die verkokerde toestanden, en dus níét alleen oog hebben voor de budgetten die strikt aan onroerend erfgoed gelinkt worden. Waarom zou men ook niet met kredieten van welzijn en onderwijs kunnen investeren in waardevolle historische gebouwen, als men zo ook de eigen doelstellingen van welzijn of onderwijs concreet kan maken? We moeten - ook op Vlaams vlak - komaf maken met onze tunnelvisie en dito verdeling van budgetten."

Wat zijn de leemten en bedreigingen van monumentenzorg en onroerend erfgoed?

De Goignies: “Om te beginnen heerst er momenteel grote onduidelijkheid over de **kwaliteitseisen** voor ontwerpers én aannemers.

De Vlaamse overheid vertrouwt die federale erkenningen D23 en D24 voor restauratieaannemers blijkbaar maar half meer en denkt aan een eigen, Vlaams systeem. Maar zo blijven we momenteel wel in een soort vacuüm hangen. Nee, geef ons dan maar vlug duidelijkheid, want daar heeft de hele sector nood aan. Idem inzake energiezuinigheid: wat mag er nu wel of niet in historische gebouwen? Dat kan niet - bijna willekeurig - afhangen van deze of gene erfgoedconsulent, daar moeten duidelijke algemene spelregels over komen. Ook voor lokale overheden is dat belangrijk. Want zij moeten niet alleen met de restauratiekosten van historische gebouwen rekening houden, maar ook met de exploitatiekosten van die gebouwen, na restauratie.”

Tijdsdruk bij de aannemers

Ulrike Masson, vzw Erfgoedacademie: “Een ander aandachtspunt is dat er momenteel een gebrek is aan opleidingsaanbod voor werkzoekenden én voor

werknemers. Samen met hogeschool Vives en Ori, de Orde van raadgevende ingenieurs, hebben we dan ook drie jaar geleden de **vzw Erfgoedacademie** opgericht, met zetel in Oostende, bij Vives. (zie artikel pagina 39).

Toch mag men ook niet alles van het onderwijs verwachten, ook op de werkvloer zélf zijn er nog tal van mogelijkheden. Maar we merken dat de tijdsdruk bij heel wat aannemers het nochtans zeer noodzakelijke bijscholingsproces bemoeilijkt. Daar moet en kan zeker nog heel wat verbeteren. Het zal trouwens ook nodig zijn, want op het terrein zélf worden we alsmaar vaker geconfronteerd met buitenlandse concurrentie én met de vergrijzing van de huidige bouwvakarbeiders. Maar goed, wij bekijken het toch vooral positief: de afgelopen drie jaar hebben we een groot netwerk uitgebouwd, met architecten, erfgoedconsulenten en aannemers. Misschien kunnen wij in de toekomst met de Erfgoedacademie nog meer een bemiddelende rol spelen, als een soort tussenorganisatie. Want nu merken we vaak dat nochtans geïnteresseerde eigenaars de weg niet vinden naar de juiste architecten en de echte vakmensen.”

Budget Vlaamse overheid is ontoereikend**Patrick Vanlerberghe, A2Z renovatie en vzw**

Eucora: “Het belangrijkste mogen we natuurlijk niet vergeten. Momenteel is het budget van de Vlaamse overheid gewoon te beperkt in vergelijking met de vraag. Gevolg? Onzekerheid bij de eigenaar(s) en verloedering van heel wat monumenten. Ja, dat voelen we in de dagelijkse praktijk.

Met mijn eigen bedrijf A2Z renovatie, realiseren we 80% van de omzet uit restauratie-opdrachten aan geklasseerde gebouwen. Ja, ik ben een erfgoedfilosoof (lacht). Bij mij is en blijft het uitgangspunt: hoe was het vroeger en hoe kunnen wij dat op een verantwoorde manier herstellen, soms ook met heel hedendaagse elementen? Bij mij zit dat in 't bloed, ik kom uit een restauratiefamilie. Mijn moeder heette niet voor niks **Vandendorpe**, een telg van de bekende Brugse aannemersfamilie (zie ook pagina 36 nvdr). Mijn grootvader en overgrootvader waren aannemers en van kleinsaf aan waren we bij ons thuis met oud materiaal aan het spelen. 't Is dus met de paplepel meegegeven, ik kan het niet verloochenen. Nee, ik ben en blijf rotsvast overtuigd van de toekomst van ons erfgoed.”

Eucora vzw is uniek in Vlaanderen

Eucora vzw, het Europees centrum voor Opleiding en Vervolmaking in Kunstambachten en Historische Restauratie, is gevestigd in de Pathoekeweg 34 in Brugge. Deze organisatie is uniek in de provincie West-Vlaanderen en zelfs in Vlaanderen.

De vzw is opgericht in 2000 door de beroepsorganisatie Confederatie Bouw West-Vlaanderen, de private stichting Artur Vandendorpe vzw en een aantal sectorondernemers en particulieren.

Eucora neemt initiatieven om de opleiding en vervolmaking van kunstambachten en historische restauratie te bevorderen. De vzw organiseert en coördineert opleidingen met betrekking tot het historisch patrimonium. Doelgroepen zijn arbeiders, ploegleiders, project- en werfleiders, architecten, ambtenaren en leraars en leerlingen van technische en beroepsscholen.

De organisatie beschikte in 2016 over een werkingsbudget van 105.000 euro, met als belangrijkste inkomstenbronnen het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, het Fonds voor Vakopleiding van de bouwsector en het Europees Interregproject Revivak. De deelnemers zelf betalen geen of slechts een beperkte bijdrage, om de drempel zo laag mogelijk te houden. Eucora

is werkgever voor één voltijdse medewerker, coördinator Frieda Barremaecker, en doet verder beroep op een twintigtal ervaren freelance vakdocenten.	Het cursusaanbod is te vinden op www.eucora.be . Voor meer info tel. 050 45 70 15 of mail eucora@cobonet.be .
---	--

SWOT-analyse van de Vlaamse restauratiesector (bron: Vlaamse Confederatie Bouw)

Strenghts	Weaknesses
<ul style="list-style-type: none">• Zeer waardevol erfgoed met potentieel grote uitstraling• Vakmanschap en knowhow van gespecialiseerde ontwerpers en aannemers• Beschikbare knowhow rond staat van erfgoed en vereiste restauratie-ingrepen, onder meer via de Monumentenwacht• Beschikbare gespecialiseerde knowhow (wetenschappelijk, professioneel, vakmanschap) om de kwaliteit te garanderen	<p>Op het vlak van kwaliteit</p> <ul style="list-style-type: none">• Onduidelijkheid over de kwaliteitseisen die aan ontwerpers worden gesteld• Onduidelijkheid over de nieuwe kwaliteitseisen voor aannemers en gebrek aan vertrouwen vanuit de Vlaamse overheid in de erkenning D23 en D24 voor restauratieaannemers• Uiteenlopende kwaliteitsbewaking tijdens uitvoering restauratie en bij onderhoud nadien <p>Op het vlak van opleiding</p> <ul style="list-style-type: none">• Gebrek aan opleidingsaanbod voor werkzoekenden én werknemers• Onderbenutting van opleidingsmogelijkheden in bestaande opleidingscentra en van leren op de bouwplaats• Tijdsdruk bemoeilijkt het noodzakelijke bijscholingsproces• Vergrijzing van de huidige bouwvakarbeiders• Buitenlandse concurrentie <p>Op financieel vlak</p> <ul style="list-style-type: none">• Budget van de Vlaamse overheid te beperkt t.o.v. de vraag bij huidig premiestelstel, met lange wachtlijsten tot gevolg• Voorkeur voor toewijzing aan laagste inschrijver > druk op de prijzen en kwaliteitsverlies <p>Op het vlak van uitvoeringspraktijk</p> <ul style="list-style-type: none">• Onduidelijkheid over wat mag/niet mag (bijvoorbeeld op het vlak van energiezuinigheid), over wat al dan niet als erfgoed moet worden bewaard, over wat al dan niet als restauratie dan wel renovatie moet worden beschouwd

Opportunities	Threats
<ul style="list-style-type: none">• Erfgoed met mogelijk belangrijk hefboomeffect: extra jobs in erfgoedbedrijven, toerisme en horeca, winkels...• Toenemend belang van 'beleving' en 'authenticiteit', met erfgoed als belangrijke hefboom om die in stad en dorp te realiseren• Nieuwe geïnteresseerden in erfgoed, zoals nieuwe binnenstedelijke creatieve en/of ICT-gedreven dienstenbedrijven• Revalorisatie en verdichting van reeds bebouwde oppervlakte en dus van bestaande gebouwen conform de uitgangspunten voor het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen• Blijvend maatschappelijk draagvlak voor investeringen in erfgoed• Erfgoedgebouwen als oplossing voor een groot aantal maatschappelijke behoeften: huisvesting van senioren, gehandicapten, toeristen, studenten	<p>Met betrekking tot de rol van de opdrachtgever</p> <ul style="list-style-type: none">• Verantwoordelijkheid van de kwaliteitsbewaking ligt volgens het erfgoeddecreet bij de opdrachtgever, maar beperkte kennis over hoe ontwerpers en aannemers te vinden en hoe kwaliteit te beoordelen• Beperkte draagkracht van eigenaars in vergelijking met de investeringsbehoeften• Afhakende eigenaars bij overdracht naar volgende generatie, wegens onaangepaste fiscale instrumenten• Beperkte kennis van eigenaars rond beheer van erfgoed <p>Met betrekking tot het erfgoed</p> <ul style="list-style-type: none">• Verlies van functies van (religieus en industrieel) erfgoed• Moeilijkheden om bij functieverlies nieuwe functies te integreren• Beperkte kennis bij eigenaars van de ontsluitingsmogelijkheden• Beperkt aantal hergebruikformules, bijvoorbeeld wel verhuren maar niet verkopen• Toenemend risico van afbraak <p>Met betrekking tot het maatschappelijk draagvlak</p> <ul style="list-style-type: none">• Andere investeringsnoden (zorg, scholen) krijgen bovenhand bij de verdeling van de budgetten• Verkokerde visie en verdeling van budgetten, terwijl investeren in de restauratie van een gebouw tegelijk andere tekorten kan oplossen, bijvoorbeeld i.v.m. wonen en ziekenzorg• Gebrekkige samenwerking en communicatie tussen actoren op het vlak van erfgoed